

AI ĐÃ ĐẶT TÊN CHO DÒNG SÔNG?

A. Tóm tắt tác phẩm

Bài bút kí của Hoàng Phủ Ngọc Tường kể về một dòng sông thơ mộng mà thiên nhiên dành tặng riêng cho xứ Huế mộng mơ. Dòng sông Hương hiện lên lúc hoang dại như một cô gái Digan, lúc lại rất trữ tình và thơ mộng. Đó cũng chính là tính cách như một cô gái ngang bướng, mạnh mẽ nhưng không kém phần mềm mại và thơ mộng. Con sông ấy không hề lặp mình trong những cảm hứng của người nghệ sĩ cho dù từ hiện đại hay ngược dòng thời gian về phong kiến xa xưa. Sự minh chứng về những vẻ đẹp của cảnh quan và sự gắn bó của sông Hương với tiến trình lịch sử, văn hóa của dân tộc mà nó xứng đáng là “dòng sông huyền nhiệm, nơi sinh ra vẻ đẹp tâm hồn của đất nước”.

B. Tìm hiểu tác phẩm

1. Tác giả

- Tên Hoàng Phủ Ngọc Tường sinh năm 1937.
- Quê quán: Huế.
- Quá trình hoạt động văn học, kháng chiến .
 - + Ông học tại Huế hết bậc Trung học, tốt nghiệp trường Đại học Sư phạm Sài Gòn năm 1960 và trường Đại học Huế năm 1964.
 - + Năm 1966, Hoàng Phủ Ngọc Tường thoát li lên chiến khu, tham gia cuộc kháng chiến chống Mỹ bằng hoạt động văn nghệ.
 - + Ông từng là Tổng thư kí Hội văn học nghệ thuật Trị Thừa – Thiên, Chủ tịch Hội Văn học Bình Trị Thiên, Tổng biên tập tạp chí Cửa Việt.
 - + Năm 2007, ông được tặng Giải thưởng Nhà nước về văn học nghệ thuật.
- Phong cách nghệ thuật:

+ Sự kết hợp nhuần nhuyễn giữa chất trí tuệ và chất trữ tình, giữa nghị luận sắc bén với suy tư đa chiều được tổng hợp từ vốn kiến thức phong phú về triết học, văn hóa, lịch sử, địa lí...

+ Lối hành văn hướng nội, súc tích, mê đắm và tài hoa.

2. Tác phẩm

a, Hoàn cảnh sáng tác:

- Ai đã đặt tên cho dòng sông? Là bài bút kí xuất sắc, viết tại Huế, ngày 4-1-1946, in trong tập sách cùng tên.

- Bài bút kí có 3 phần, văn bản thuộc phần thứ nhất

b, Bố cục

+ Phần 1 (từ đầu đến “quê hương xứ sở”): Thủy trình của sông Hương

+ Phần 2 (còn lại): Vẻ đẹp lịch sử, văn hóa và thi ca của sông Hương

c, Thể loại: Bút kí

d, Ngôi kể: Thứ 3

e, Giá trị nội dung:

- Đoạn trích bài bút kí *Ai đã đặt tên cho dòng sông?* là đoạn văn xuôi súc tích và đầy chất thơ về sông Hương.

f, Giá trị nghệ thuật:

- Ngôn ngữ phong phú, giàu hình ảnh, bộc lộ cảm xúc, sử dụng nhiều biện pháp như so sánh, ẩn dụ, nhân hóa.

- Có sự kết hợp hài hòa giữa cảm xúc và trí tuệ, chủ quan và khách quan. Chủ quan là sự trải nghiệm của bản thân. Khách quan là đối tượng miêu tả - dòng sông Hương.

C. Đọc hiểu tác phẩm

a, Vẻ đẹp dưới góc nhìn địa lí:

+ Ở thượng nguồn: sông Hương vừa mang vẻ đẹp phóng khoáng, man dại, bản lĩnh, tự do (*một trường ca, rầm rộ, mãnh liệt, cuộn xoáy, cô gái Di-gan, bản lĩnh gan dạ, tâm hồn tự do, trong sáng*) vừa thơ mộng, trữ tình (*dịu dàng và say đắm giữa...đổ quỳên rừng*).

+ Ở ngoại vi thành phố: sông Hương mang nhiều vẻ đẹp phong phú như thơ mộng, trữ tình (*người gái đẹp nằm ngủ mơ màng...đầy hoa dại*); chủ động, mãnh liệt, duyên dáng với hành trình tìm kiếm tình yêu (*chuyển dòng liên tục, vòng giữa, uốn mình, chuyển hướng, vòng qua, đột ngột rẽ, ôm lấy,...*); trầm mặc, cổ kính (*Giữa đám quần sơn...như triết lí, như cổ thi*); bình dị (*mặt nước phẳng lặng...bát ngát tiếng gà*).

+ Ở trong thành Huế: thủy chung, chỉ thuộc về một thành phố duy nhất là Huế; sông Hương mang vẻ đẹp tình tứ, duyên dáng, vui tươi của cô gái gặp người tình nhân mong đợi (*kéo nét thảnh thơi yên tâm, vui tươi hơn, uốn cánh cung rất nhẹ...tiếng “vâng” không nói ra của tình yêu*); có điệu chảy slow tình cảm dành riêng cho Huế.

- Vẻ đẹp dưới góc nhìn lịch sử: chứng nhân lịch sử, gắn bó với mọi biến cố của Huế (*dòng sông biên thủy thời vua Hùng, dòng sông viễn châu oanh liệt thời trung đại, dòng sông vẻ vang thời Nguyễn Huệ, dòng sông bi tráng thời kì cách mạng tháng Tám*).

b, Vẻ đẹp dưới góc nhìn âm nhạc, thơ ca:

- Sông Hương là cái nôi của âm nhạc cổ điển Huế; *dòng sông ấy không bao giờ tự lặp lại mình trong cảm hứng của các nghệ sĩ* (mang nhiều sắc thái khác nhau trong thơ Tản Đà, Cao Bá Quát, Bà Huyện Thanh Quan, Tố Hữu...).

c, Nghệ thuật khắc họa hình tượng sông Hương:

+ Ngôn ngữ giàu hình tượng; văn phong mê đắm tài hoa; chất trí tuệ và chất trữ tình hài hòa thống nhất; am hiểu nhiều lĩnh vực như địa lí, lịch sử, âm nhạc, thơ ca; cảm xúc dạt dào, tha thiết; cái tôi trữ tình hấp dẫn, lôi cuốn.

D. Sơ đồ tư duy

